

Imre Kertész

Doğmayacak
Çocuk İçin Dua

Roman

4. BASKI
Çeviri: AYŞE SELEN

♥ can
modern

İMRE KERTÉSZ
DOĞMAYACAK
ÇOCUK İÇİN DUA

Can Modern

Doğmayacak Çocuk İçin Dua, Imre Kertész

Çeviri: Ayşe Selen

Kaddis a meg nem született gyermekért

© 1990, Imre Kertész

© 2001, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Bu eserin Türkçe yayın hakları Rowohlt Berlin Verlag GmbH, Berlin ve Onk Ajans Ltd. Şti. aracılığıyla alınmıştır.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 2001

4. basım: Aralık 2021, İstanbul

Bu kitabın 4. baskısı 500 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Emrah Serdan

Sanat yönetmeni: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak tasarımı: Bilal Sarıteke / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Baskı ve cilt: Arı Matbaası

Davutpaşa Cad. Emintaş Kâzım Dinçol San. Sit. No: 81/39,

Topkapı, İstanbul

Sertifika No: 44009

ISBN 978-975-07-5199-8

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25 Sarıyer/İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750751998

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

İMRE KERTÉSZ
DOĞMAYACAK
ÇOCUK İÇİN DUA

ROMAN

2002 NOBEL EDEBİYAT ÖDÜLÜ

Çeviri
Ayşe Selen

♥can

Imre Kertész'in Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Kadersizlik, 1999

Fiyasko, 2004

Polisiye Bir Öykü, 2006

Tasfiye, 2006

Dosya K., 2010

İMRE KERTÉSZ, 1929'da Budapeşte'de doğdu. İlkgençliğinde Nazilerin Auschwitz ve Buchenwald toplama kamplarında tutulduktan sonra özgürlüğüne kavuştu. 1948'de *Világosság* gazetesine girdi. 1953'te serbest yazar olarak çalışmaya başladı. *Kadersizlik* üzerinde on yıl süren çalışması boyunca geçimini tiyatro oyunları ve müzikaller yazarak sağladı. Macaristan Devlet Yayınları kitabı basmayı reddetti, roman 1975'te küçük bir yayınevinden çıktı. Kertész çeşitli türlerde ürünler vermesinin yanı sıra Freud, Nietzsche, Canetti, Hofmannsthal ve Wittgenstein'i Macarcaya kazandırdı. Toplu eserleri 1995'te Brandenburg Ödülü'nü, çevirileri 1996'da Gundolf Ödülü'nü aldı. 2002'de Nobel Edebiyat Ödülü'nü kazandı. 2004'te Goethe Madalyası'yla onurlandırılan, 2005'te ise Berlin Özgür Üniversitesi tarafından fahri doktor unvanına değer görülen Kertész, 2016'da hayatını kaybetti.

AYŞE SELEN, 1955'te Ankara'da doğdu. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi ve Anadolu Üniversitesi Devlet Konservatuvarı'nın Tiyatro Bölümlerinde öğretim üyeliği yaptı. 1982-2004 arasında çok sayıda oyunda rol aldı, birçok oyun sahnelendi; Ümit Elçi'nin *Böcek* ve Zeki Ökten'in *Faize Hücum* adlı filmlerinde oynadı. Alfred Jarry, Erich Maria Remarque, Bertolt Brecht, Robert Musil, Ingrid Noll, Imre Kertész, Thomas Brezina, Peter Handke gibi yazarların yapıtlarını dilimize kazandırdı.

... daha hüzünlü çalın kemanları sonra sizler
duman olup yükseliyorsunuz göğe
sonra bir mezarınız oluyor bulutlarda
rahat yatılıyor.

PAUL CELAN, *Ölüm Fügü*¹

1. Çev. Ahmet Cemal, İyi Şeyler Yayıncılık, s. 10.

“Hayır!” dedim o anda, hemen ve hiç duraksamadan, belli ölçülerde içgüdüsel olarak, çünkü bu arada içgüdülerimiz için içgüdülerimize karşı çalışması, hatta neredeyse karşı içgüdülerimizin içgüdülerimizin yerine çalışması, hatta daha da ileri giderek onların yerini alması son derece doğal bir şey – işte böyle akıl yürüttüm, tabii buna akıl yürütmek denebilirse, yani çıplak, zavallı gerçeklik akıllı olarak tanımlanabilecek olursa, Düşünür’e aynen bunları anlattım; ikimiz de, can çekişmekte olan ve hastalıktan, belki de verem yüzünden, neredeyse duyulabilecek denli sesli soluk alıp veren kayın ağacı –ya da her ne ağacıysa– ormanındaydık; itiraf etmeliyim ki ağaçlar konusunda oldukça cahilim, yalnızca çam ağaçlarını içgüdüsel olarak tanıyorum, bir de çınar ağaçlarını, çünkü çınarları severim, sevdiğim bir şeyi de bugün bile tanırım; nefret ettiğim şeyi tanımamı sağlayan, insanın boğazını sıkı, midesine kramplar girmesine neden olan, her an saldırmaya hazır, elektrikleştiren, deyiş yerindeyse aydınlatan o algının yardımıyla olmasa da, karşı içgüdülerimin yardımıyla bile tanırım. Bende her şeyin ve herkesle olan ilişkilerin her zaman neden farklı olduğunu bilmiyorum, yani yine de biliyor olsaydım, bilmeyecek kadar biliyor olmam daha işime gelirdi. O zaman

birçok açıklamadan kurtulmuş olurdum. Ancak anlaşılan o ki insan açıklamalardan kurtulamıyor; sürekli olarak kendimizi ve her şeyi açıklarız, hatta yaşamın kendisi, bu açıklanamaz fenomenler ve duyarlılıklar kompleksi bile bizden açıklamalar bekler, çevremiz bizden açıklamalar bekler, son olarak kendi kendimizden açıklamalar bekleriz, ta ki çevremizdeki her şeyi, hatta kendi kendimizi bile mahvetmeyi başarana, kendi kendimizi ölümüne açıklayana dek – işte Düşünür’e aynen bunları anlattım, o konuşma zorunluluğuyla, ne zaman söyleyecek sözüm olmasa beni sarıp sarmalayan, beni bile usandıran, ancak önüne geçilemeyen o konuşma zorunluluğuyla; korkarım bu zorunluluk, lokantalarda, taksilerde, resmî ve yarı resmî kişilere rüşvet vermek söz konusu olduğunda bol miktarda bahşış dağıtma alışkanlığımın beslendiği aynı kaynaktan besleniyor; sanki sürekli olarak varoluşum, bu tür varoluşum için dileniyormuşçasına abarttığım, neredeyse görev edinme derecesine kadar abarttığım kibarlığım gibi tıpkı. Ah Tanrım! Ormanda –o içler acısı meşe ormanında da olsa– öylesine, kendi kendime yürüyordum; kafamı biraz olsun dağıtmak amacıyla temiz havaya –o hava biraz kirlenmiş de olsa– çıkmıştım; kafamı dağıtmak deyimini kullandım, çünkü anlamlarını önemsemediğimiz zaman sözcükler kulağa hoş gelir, çünkü anlamların ardından koşacak olursak sözcükler, tıpkı benim kafamın da dağıtılmaya ihtiyacı olmayışı gibi, anlamlarını yitirirler, öyle değil mi? Oysa ben, tam tersine, dağıtmak konusunda olağanüstü duyarlıyım; neyse, zamanımı burada geçiriyorum –geçiriyordum– geçici olarak (burada bu sözcüğün kullanıma sunduğu olanaklara değinmeden geçiriyorum), burada, Macaristan’ın orta yükseklikteki sıradağlarının ortasında, bir evde, bir dinlenme yurdunda diyelim, oysa işyeri olarak da tanımlanabilir (çünkü ben sürekli çalışırım,

beni buna zorlayan tek şey ilerlemek değil, çalışmayacak olsaydım, *yaşardım* ve yaşasaydım, bunun beni neye zorlayacağını bilmiyorum, her ne kadar hücrelerim, iç organlarım bunu kesinkes algılıyor olsa da, bilmemek de daha iyi, zaten bu yüzden durmaksızın çalışıyorum ya: Çalıştığım sürece ben ben'im, çalışmazsam ben olup olmayacağımı kim bilir, bu nedenle ciddiye alıyorum, almalıyım da, çünkü işimle devamlılığım arasında olabilecek en ciddi bağlantılar bulunuyor, bu çok açık), neyse, bana bir yer verilmesi hakkını kazanmış olduğum bir evde, aynı kalemde entelektüellerin –odama çekilip sessiz sakin oturmayı ne kadar çok istersem isteyeyim, tam da bu nedenle onlardan kaçamıyorum– oluşturduğu ışıltılı bir topluluğun içindeyim; saklandığım yeri olsa olsa daktilomun bastırmaya çalıştığım tıktırsı ele veriyor; koridorlardan istediğim kadar sessiz geçeyim, insan yemek yemeden edemiyor ve yemekte masa arkadaşlarım insafsız mevcudiyetleriyle beni ortalarına alıyorlar; insan yürüyüşe çıkmadan da edemiyor, bu yürüyüşlerde ormanın orta yerinde, kaba görümlü ve oraya ait değilmiş izlenimi uyandıran, kahverengi bej kareli kasketi, uzun kesimli yağmurluğu, ince, soluk yeşil gözleri ve büyük, yumuşak, yoğrulmuş ve kabarmaya yüz tutmuş hamur mayasına benzeyen suratıyla Doktor Oblath'la, yani Düşünür'le karşılaşıyorum. Bu, mazbut, orta halli bir meslek, ayrıca kimliğindeki ilgili bölüme düşülen kayıtla da kanıtlanabilir: Doktor Oblath bir düşünür, tıpkı Immanuel Kant, Baruch Spinoza ya da Efesli Herakleitos' un düşünür oluşları gibi, tıpkı benim bir yazar ve bir edebiyat çevirmeni oluşum gibi; ben yalnızca bu unvanın ardından birtakım büyük kişileri sıralayarak kendimi daha da gülünç duruma düşürmüyorum, o kadar; ki o kişiler de gerçek birer yazar ve –ara sıra– gerçek birer çevirmendiler, çünkü ben zaten mesleğimle yeterince gülünç du-

rumdayım ve çevirmen olarak çalışıyor olmam, yaptığım işe bazılarının gözünde –özellikle de resmî makamların– bir nesnellik görüntüsü ve –başka bir nedenle de olsa– kanıtlanabilir bir meslek görüntüsü kazandırıyor, bu, benim açımdan da böyle.

Karım (bu arada, uzun zamandan beri artık karım değil) ilk kez olarak o konu hakkında –yani senin hakkında– konuşmaya başladığında içimde bir şey, “Hayır!” diye tepindi, feryat etti, o anda ve hemen; feryadım ancak yavaş yavaş dindi; aslında ancak uzun, çok uzun yıllardan sonra, tıpkı o bildik ayrılık nedeniyle, Odin’in ortalığı kasıp kavuran öfkesi gibi, melankolik bir kötümserliğe dönüştü, ta ki içimde bir soru, deyiş yerindeyse, rüzgârda uçuşan çalgı seslerinin oluşturduğu sis perdesinin arasından çıkarcasına, sinsi bir hastalık gibi ağır ağır ve kötücül, giderek daha belirgin bir duruma gelene dek: Bu soru sensin, daha doğrusu, bu soru ben’im, ama senin yüzünden tartışmalı duruma gelen ben, daha da doğrusu (Doktor Oblath da aynı kanıda): *Benim varlığıma, senin varoluş olasılığın olarak bakıldı*, yani –kendi kendine biraz acı vererek– işin sonsuza, olanaksıza dek götürülmesine izin verilecek olursa, katil olarak ben’im varlığımdan söz ediyoruz, çünkü neyse ki artık çok geç, her zaman zaten çok geç olmuş olacak, sen yoksun ve ben bu “hayır”la her şeyi yerle bir ettikten, her şeyin –özellikle de başarısız ve kısa süren evliliğimin– yıkılmasına ve tuzla buz olmasına yol açtıktan sonra güvende olduğumdan tümüyle emin olabilirim; Doktor Oblath’a, doktoralı Düşünür’e, bana yaşamı asla öğretemeyecek olan, ama gerektiğinde oldukça idmanlı olduğum soğukkanlılıkla bunları anlatıyorum – anlattım. Üstelik bu kez gerekliydi, çünkü Düşünür dalgın bir ruh hali içinde yaklaşmıştı, bunu hafifçe yana eğmiş olduğu başını görür görmez anladım; kasketi tuhaf bir biçimde yamyassıydı, sanki bana

doğru gelen bir Düşünür değil de, bir-iki kadeh içmiş de, bana vursun mu yoksa bir miktar fidyeyle yetinsin mi diye düşünüp duran gülünç bir soyguncuydu, ama Oblath derin düşüncelere dalmıştı, neredeyse, “Tüh, ne yazık ki o ikilemle uzaktan yakından ilgisi olmayan bir şeyler düşünüyor,” diyecektim; bir düşünür soygunculukla ilgili şeyler düşünmez, düşünecek olsa bile bu soru onun için, önemli, felsefi bir sorunun tam ve doğru bir biçimde ifadesi olur, pis işleri ise uzmanlar yaparlar; bunun Doktor Oblath’la bağlantılı olarak aklıma gelmiş olması hemen hemen başına buyruk bir düşünce ve neredeyse bir suçlama olmakla birlikte, daha önce de buna benzer bir şey gördük, çünkü onun geçmişini hakkında hiçbir fikrim yok ve de umarım geçmişini bana anlatmaya kalkışmayacak. Hayır, böyle bir şey olmadı, ama beni bir o kadar patavatsız bir soru sorarak şaşırttı, sanki o soyguncu cebimde kaç param olduğunu öğrenmek istiyormuşçasına, Düşünür ailevi durumum hakkında sorular sormaya başladı, hem de konuya giriş olarak önce kendi ailevi durumu hakkında bilgiler vererek, deyiş yerindeyse avans olarak, deyiş yerindeyse olta atarak, öyle ki, beni hiç mi hiç ilgilendirmediği halde onun hakkında her şeyi öğrenecek olursam, o da benimle ilgili bir şey öğrenme hakkını... ama bu konuşmayı kesiyorum, çünkü harflerin, sözcüklerin beni sürükleyip götürdüğünü hissediyorum, akıntıya kapılıp yanlış yöne gidiyorum, ne yazık ki bu günlerde kendimi sık sık yakaladığım ve nedenleri son derece açık seçik olan (yalnızlık, dışlanmışlık, gönüllü sürgün), ahlakçı paranoya yönünde ilerliyorum, bu nedenleri kendi ellerimle yarattım, deyiş yerindeyse çok, çok daha derin bir çukuru açmak için vurulan ilk birkaç kürek darbesi gibi, beni eskiden sarıp sarmalayan bir şeyin ortaya çıkabilmesi için topak topak kazmak zorunda olduğum bir çukur (oysa toprağı değil, havayı kazmam

olanaklıydı, çünkü insan orada sıkış tepiş yatmaz); sözün kisası Doktor Oblath bana yalnızca masum bir soru sormuştu: Acaba çocuklarım var mıydı? Gerçi bu soruyu düşünürler için karakteristik olan kaba bir açıklıkla sormuştu, yani her türlü duyarlılıktan yoksun olarak ve her şeyden öte, en uygunsuz anda; ama sorusunun beni, kabul etmek gerekir ki bir ölçüde heyecanlandırıldığını nereden bilebilirdi ki? Sonrasında bu soruyu, abarttığım, neredeyse görev edinme derecesine kadar abarttığım kibarlığımdan kaynaklanan konuşma zorunluluğumla yanıtladım, o konuşma zorunluluğu ki, ben konuşurken son derece itici geliyordu, ama yine de anlatacağını anlattı.

“Hayır!” dedim o anda, hemen ve hiç duraksamadan, belli ölçülerde içgüdüsel olarak, çünkü bu arada, içgüdülerimiz için içgüdülerimize karşı çalışması, hatta neredeyse karşı içgüdülerimiz için içgüdülerimiz için çalışması, hatta daha da ileri giderek onların yerini alması son derece doğal bir şey: Evet, bu tümüyle budalaca gevezelik yüzünden ve kendi isteğimle göz göre göre durup dururken (yanılmıyorsam bir bölümünü yukarıda sıraladığım bol miktarda nedenim olsa bile) küçük düşürüldüğüm için, Doktor Oblath’ı, yani Düşünür’ü, daha önce kayın ağacı ormanının ortasında (ya da isterse ıhlamur ağacı ormanı olsun) tanımlamış olduğum gibi tanımlayarak – her ne kadar yamyassı kasket, uzun kesimli yağmurluk, ince, soluk yeşil gözler ve büyük, yumuşak, yoğrulmuş ve çoktan kabarmış hamur mayasına benzeyen surat, ki bunu ayrıca içten buluyorum, evet, tümüyle gerçeğe uygunduysa da– ondan öç almak istedim. İşin aslı şu ki, bunların hepsi başka türlü de yazılabilirdi, biraz daha dengeli, daha kollayıcı ve –şimdi sıkı durun– belki daha *sevgi dolu* olabilirdi, ama korkulması gereken şey şu ki, ben artık her şeyi yalnızca böyle tanımlayabiliyorum, yani sarakaya batırılmış bir kalemlle, alaycı, belki biraz da

eğlenen (bunu değerlendirmek bana düşmez), ama belli bir açıdan bakıldığında da kötürüm bir kalemle yazabiliyorum; sanki belli sözcükleri yazmaya kalkıştıkça biri bu kalemi sürekli geri iteliyor, böylece elim sonunda o sözcüklerin yerine başka sözcükler yazıyor; kendilerinden asla yuvarlak, sevgi dolu tanımlamalar çıkarınamayan sözcükler bunlar, belki de bunun nedeni *benim içimde de zaten sevgi mevki olmayışının ürktücülüğüdür*, peki ama –Ah Tanrım!– kimi sevebilirdim ki ve neden? Doktor Oblath sevecen konuşuyor olmasına rağmen, öylesine sevecen konuşuyordu ki, bazı dikkate değer saptamaları bende bir daha hiç silinmemek üzere iz bıraktı (neredeyse, talihsiz bir biçimde diyecektim). Çocuğu yokmuş, öyle dedi, yaşlanmakta olan ve yaşlılığın dertlerinden yakınan karısından başka kimsesi yokmuş; tabii onu doğru anladıysam, çünkü Düşünür kendini belli belirsiz –ölçülü de diyebilirim– ifade ediyor, ne anlamak istiyorsam onu anlamayı tümüyle bana bırakıyordu ve anlamak istemediğim halde, yine de anlıyordum. Doktor Oblath anlatmaya devam ediyordu: Bu çocuksuz olma hikâyesi, aslında son zamanlarda aklına takılmışmış, bunun karşılığı olarak da daha sık düşünmeye başlamış konuyu, hatta burada, bu orman yolunda, biraz önce yine düşünmüşmüş ve işe bakın ki, bu konuda konuşmaktan kendini alamıyormuş, olasılıkla kendisi de yaşlanmaya başladığı için ve bunun sonucunda da belli bazı olanaklar, örneğin çocuk sahibi olmak gibi, onun için yavaş yavaş olanak olmaktan çıktığı, hatta olanaksızlaştığı için böyle oluyormuş; bugünlerde giderek daha sık düşünüyormuş bunları, öyle ki, sanki “bir şeyleri kaçırmış” gibi hissediyormuş kendini. Bu noktada Doktor Oblath durdu, çünkü bu arada epey yürümüştük, iki sosyal yaratık, sonbahar yaprakları arasında lafa dalmış iki adam, bir manzara ressamının tuvalindeki iki üzgün benek, büyük bir olasılıkla

doğanın asla var olmayan uyumunu temellerinden sarsan iki benek; yalnız hatırlayamadığım bir şey var: Acaba Oblath mı bana eşlik etmek üzere yanıma geldi, yoksa ben mi ona eşlik ettim? Ama bunu gurur meselesi yapmaya çağım, evet, tabii ki ben ona eşlik ediyorum, bunu ondan kurtulmak için yapmış olmalıyım, çünkü böylece canımın istediği zaman geri dönebilirim; neyse, Doktor Oblath yolun ortasında durakaldı, tek bir hüznü hareketle, kabarmakta, hatta yer yer kabından taşmakta olan yüzüne gerilimli bir ifade kazandırdı, başını, o yamyassı, hınzır kasketiyle birlikte geri attı ve bakışlarını sanki epirmiş, ama hâlâ işe yarayan bir giysi parçasımışçasına karşımızdaki dala dikti. İkimiz de orada sessizce dururken –ben Oblath’ın çekim alanındaydım, Oblath ise ağacın çekim alanındaydı– içimde, büyük bir olasılıkla biraz sonra Düşünür’ün özel bir açıklamasına tanık olacağıma ilişkin bir duygu belirdi; Doktor Oblath bir süre sonra konuşmaya başladığında gerçekten öyle de oldu, olan bir şeyi ya da daha doğrusu olmamış olan bir şeyi “kaçırdığımı” söylediğimde, soyu sürdürmekten, yeryüzündeki kişisel ve kişisel ötesi işleri halletmiş –ama daha çok (öyle de olmuştu) halledememiş– olmanın getirdiği, belli ölçülerde soyut ve temelde yine de insana doyum veren rahatlama, yani varlığını korumanın ötesinde yaşamın devamından, kendi varoluşunun, yani kendi kendinin ayakta kalmasından, torun torbalarla yaşamın uzatılmasından ve çoğalmış olmaktan (varlığını korumanın ötesinde), bir insanın yaşam karşısındaki aşkın diyebileceğimiz, ama yine de gerçekten somut görevinden, böylece insanın kendini iğdiş edilmiş, gereksiz ve son tahlilde de iktidarsız hissetmemesinden söz etmiyordu; yanı sıra dayanaktan yoksun bir yaşa gelmiş olmanın tehditkâr göstergelerinden de söz etmiyordu, hayır, onun korktuğu aslında bambaşka bir şeydi: “Duygu kireçlenmesi”nden

korkuyordu; Doktor Oblath görünüşte bizim dayanağımız olan dinlenme yurduna doğru, ama aslında –artık biliyordum ki– duygu kireçlenmesine doğru yeniden yürümeye başladığında aynen böyle söyledi. Ben de çıktığı bu yolda onun sadık eşlikçisi oldum, sarsıcı sözlerinden fazlasıyla etkilenmiştim, ama içindeki korkuyu paylaştığım söylenemezdi, bu öyle bir korkuydu ki, korkarım (daha doğrusu kuşku yok ki, hatta: son derece eminim ki), yalnızca anlıktı, böylece her ne olursa olsun kutsaldı ve vaftiz suyu kabına dalıp gidercesine belli ölçülerde sonsuza dek uzayıp gidecekti, çünkü bu korku içimizde uyandığında, artık ondan korkmayacak, hatta bir zamanlar bizi korkuttuğunu hatırlamayacaktık bile, çünkü o zaman bizi çoktan aşmış olacaktı, boğazımıza kadar bu korkuya batmış olacaktık, bu korku bize, biz de ona ait olacaktık. Çünkü bu da çukura vurulan bir kürek darbесinden başka bir şey değil, havaya kazdığım (çünkü insan orada sıkış tepiş yatmaz) mezar çukuruna ve bu nedenle, diyorum ki, ama Düşünür’e değil, kendi kendime söylüyorum, duygu kireçlenmesinde korkacak bir şey yok; tersine, gerçi çukura biraz daha yaklaşmamıza yardım eden, ama sonuçta yine de yardım eden, bize uzatılmış bir eli karşıladığımız gibi hoş karşılamasak da onu kabullenmeliyiz, çünkü, Franz Kappus, *dünya bize karşı değil, yalnızca bazı tehlikeler var, biz de onları sevmeye çalışmalıyız*; oysa ben, diye devam ediyorum, ama Düşünür’le ya da Franz Kappus’la –Rainer Maria Rilke’den o kadar çok mektup alma şansına erişen şu adamla da değil– yalnızca kendi kendimle konuşuyorum; ben *yalnızca bu tehlikeleri sevecek* duruma geldim bile ve öyle sanıyorum ki, burada da yolunda gitmeyen bir şeyler var, burada, bazı orkestra şeflerinin, diyelim bir İngiliz kornosunun, diyelim nota kâğıdındaki bir baskı hatası yüzünden yarım ton yüksekten çalmasını hemen duyuşları gibi sürekli olarak du-

yumsadığım bir yanlılık var. Bu yanlı sesi yalnızca kendi içimde değil, çevremde de duyuyorum, onu yakın ve uzak, deyiş yerindeyse kozmik çevremde sürekli olarak duyuyorum, tıpkı burada da duyduğum gibi, bu doğaya aykırı doğanın ortasında, hastalıklı meşelerle (ya da kayınlarla) çevrelenmiş olarak, leş gibi kokan küçük akarsu-
yun başında ve hastalıklı yaprakların arasından görünen, kirden rengi atmış gökyüzünün altındayken, sevgili Franz Kappus, *yaratıcı olmak, üretmek, oluşturmak* gibi bir esin düşüncesi asla uyanmıyor içimde, hani şu, *yeryüzünde durmaksızın yüce bir biçimde onaylanmasa ve gerçekleştirilmeseyse, bin bir türlü onamadan geçmeseyse bir hiç olan esin düşüncesi, öyle değil mi, o onama ki hayvanlara ve nesnelere...* Evet, sevincimizi boşu boşuna kursağımızda bıraktı onlar (bu konuda yalnızca bu kadarını söylemiş olmak için söylüyorum); biz gizliden gizliye, kan dolaşımımıza ve karabasanlarımıza konuşmadan ve yoğun bir biçimde dikkat edecek olursak, biz aslında gizliden gizliye –ve ben her şeyden ve her şeye yakışan çoksesli uyumu yalnızca burada görüyorum– hâlâ ve sarsılmaz bir biçimde yaşamak istiyoruz, öylesine dermansız, sevinçsiz, hasta da olsa, evet öyle de olsa, hatta yaşayacak kadar yetenekli olmasak da ve yaşamak için en küçük bir olanak kalmasa da... Tam da bu nedenle, ama öte yandan, hemen hemen bütün ya da en azından *benim* paylaştığım hemen hemen bütün ortamlarda İngiliz kornosunun çıkardığı o yanlı sesi duyduğum bu duygulu havaya takılıp kalmak için de, ona, çok akıllıca olmasa da, felsefe alanındaki uzmanlık sorusunu sordum: Bu, neden böyleydi? Neden her şey hastalıklıydı? Ne zaman nihai olarak haklarımızın “içine etmiştik”? Neden bu denli acımasız ve nihai olarak artık ne bildiğimizi bilemez duruma gelmiştik? Vesaire, vesaire, sanki ne bildiğimi bilmiyordum ve bütün bunlar bir korku filmine benzeyen, üstesinden gele-

mediğim konuşma zorunluluğundan kaynaklanıyordu: Ve şimdi Doktor Oblath'ın yüzü, Macaristan'da yaşayan, orta boylu, orta yaşlarda, ortalama geliri, ortalama kanı-ları ve ortalama görüşleri olan, ortalama bir entelektüelin ifadesini aldı ve gözleri, sinik mutlu gülümsemesinin çiz-gileri içinde tümüyle yok oldu. Yağlanmışa benzeyen, kaçamaklara alışkın ve aslında kendinden emin –biraz önce yalnızca yaşam dolu şeylerin tehlikeli biçimde yak-laşmış olmasından dolayı kısa süreliğine kendisine ihanet etmiş olan– sesine neredeyse ânında nesnellik, hatta ku-ruluk geri geldi ve böylece eve döndük; aslında iyi giyim-li, iyi beslenen, orta yaşlarda, ortalama kanıları olan ve tam anlamıyla devletin hizmetindeki ortalama iki mes-lek entelektüeli, hayatta kalmayı başarmış (her birimiz kendi tarzında) iki kişi, hâlâ yaşamakta olan iki kişi, yarı ölü iki kişi ve iki entelektüel arasında tümüyle gereksiz olsa da konuşulabilecek ne kalmışsa konuştuk. Sakin sa-kin ve sıkılarak, insanın neden var olmadığını konuştuk; yaşamın varlığının aslında görgüsüzlükten ibaret olduğ-u-nu konuştuk, çünkü daha öte anlamıyla ve daha öte bir bakış açısından bakıldığında *varoluş, var olmamalıydı*, yalnızca olup bitmiş ve –bununla yetinelim– olup bit-mekte olan şeyler yüzünden bile var olmamalıydı, görgü-lü kafaların var olma'ya var olma'yı çoktan yasaklamış olmaları göz önünde bulundurulmayacak olursa, bu, tü-müyle yeterli bir gerekçe. Ayrıca şunları da konuştuk –ta-bii ki her şeyi hatırlayamıyorum, çünkü sadece sıkıntının ve rastlantının yol açtığı bu görüşmede, yüzlerce benzer görüşmede konuşulan şeyler, daha doğrusu boş şeyler ko-nuşuldu, tıpkı *yaratıcı bir düşüncede binlerce unutulmuş aşk gecesinin hayat bulup onu yücelik ve onurla doldurdu-ğu* gibi– vallahi her şeyi hatırlamıyorum, ama galiba şun-ları da konuştuk: Var olma'nın yaşamı hedefleyen bilinç-siz çabası belki de hiçbir şekilde herhangi bir pervasız

Doğmayacak Çocuk İçin Dua, İkinci Dünya Savaşı'na tanıklık etmiş ve soykırımdan sağ çıkmış Macar Yahudisi bir aydının iç hesaplaşması. Çocuk sahibi olmak istemediği için evliliği son bulan B., kendisiyle hesaplaşırken, içinde var olduğu toplumun geçmişine ve kendi bireysel tarihine sık sık geri dönmek zorunda kalacak, bir Yahudi olarak yazgısıyla yüzleşecektir. B.'nin, dünyaya getirmeyi reddettiği çocuk için okuduğu dua, öldürülen milyonlarca kişi için, doğmamış kuşaklar için, bağnazlık ve kinle karalanan tüm yaşamlar için bir ağıttır. Geçmişini dayanılmaz bir yük olarak taşıyan B., kurtuluşu içine kapanmak ve yazmakta bulacaktır. Bütün kırılganlığıyla tarihin acımasızlığı karşısında dik durmaya çalışan insanı anlatan *Doğmayacak Çocuk İçin Dua*, 2002 Nobel Edebiyat Ödülü'ne değer görülen Imre Kertész'in, yarı otobiyografik üçleme-sinin, *Kadersizlik* ve *Fiyasko*'dan sonraki kitabı.

#ikincidünyasavaşı #soykırım #tarihleyüzleşme #içhesaplaşma
#ağıt #geçmişinyükü

